

Філософія Середньовіччя та епохи Відродження

ДВНЗ “Київський електромеханічний коледж”
Викладач: Літвінчук О.Д.

ПЛАН ЛЕКЦІЇ:

1. Основні риси філософії Середньовіччя.
2. Ідеї середньовічної патристики.
3. Схоластика, як напрям Середньовічної філософії.

Філософія Середньовіччя

— європейська філософія V — XV ст. (від падіння Римської імперії до відкриття Америки)

У перших століттях першого тисячоліття н.е. відбулися зміни:

- **в економічних відносинах** – на зміну рабовласницьким відносинам прийшли феодальні;
- **в суспільних відносинах** - на зміну старим державам прийшли нові;
- **пануючою ідеологією** стає християнство (313 р. імператор Візантії Константин I дозволив християнам відкрито сповідувати нову віру)

**ЕТАПИ
РОЗВИТКУ
СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ
ФІЛОСОФІЇ**

**I-й
(II – IX ст.)**

**апологетика
патристика**

**II-й
(X – XVI
ст.)**

**схоластика
містика**

**ранні (X-XI ст.)
зрілі (XII- XIII
ст.)
пізні (XIV-XVI ст.)**

ФІЛОСОФІЯ, ТЕОЛОГІЯ ТА РЕЛІГІЯ В СЕРЕДНІ ВІКИ

Філософія

Теологія

Релігія

розробляла
інтелектуальний
інструментарій

вчила християн
розмовляти
“філософською”
мовою

раціоналізувала
релігійні догмати

осягла абсолютну
істину засобами
людського
розуміння

сприяла

● філософізації
релігії

● сакралізації
філософії

● підпорядку-
ванню розуму
вірі

вимагала
приймати свої
догмати на віру

ініціювала нову
філософську
догматику

верифікувала
істини філософії

приписувала
людям, як діяти,
жити

АНТИЧНИЙ

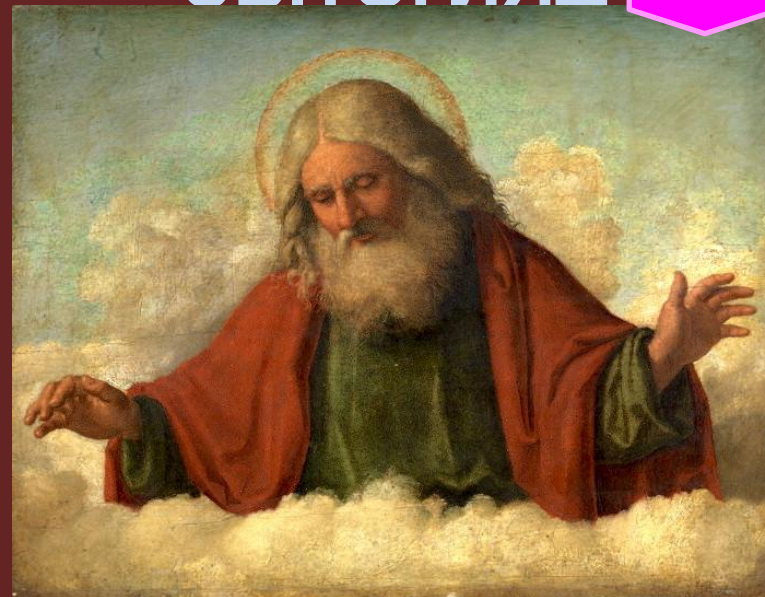
СВІТОГЛЯД

- **ПОЛІТЕЇЗМ**
- Боги – частина природи, або уособлення природної стихії.
- Вихідні якості Богів : сила, могутність.
- Боги впорядковують та оздоблюють світ.

СЕРЕДНЬОВІЧНИЙ

СВІТОГЛЯД

- **МОНОТЕЇЗМ**
- Бог є духовною сутністю, яка перебуває за межами світу (трансцендентальність).
- Вихідні якості Бога – любов до людини.
- Бог творить світ із нічого.

АНТИЧНИЙ СВІТОГЛЯД

- Космос, природа – загальні умови існування богів і

- Людина спирається у своїх вчинках на знання.

СЕРЕДНЬОВІЧНИЙ СВІТОГЛЯД

- Природа немає власної сутності і не може існувати без впливу божественної

- Людина в усьому покладається на віру у Бога.

АНТИЧНИЙ СВІТОГЛЯД

- Головне життєве завдання людини – здійснення подвигу.

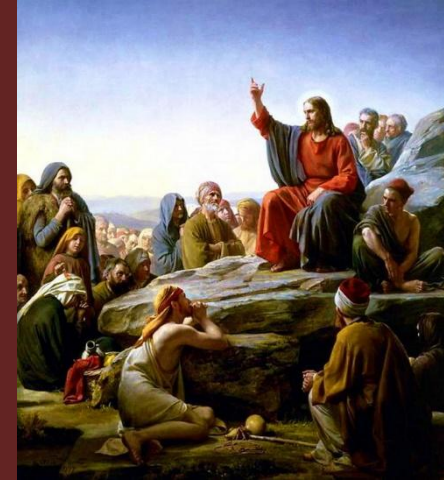

- У сприйнятті дійсності акцент падає на зовнішнє; внутрішнє проявляє себе лише через зовнішнє.

СЕРЕДНЬОВІЧНИЙ СВІТОГЛЯД

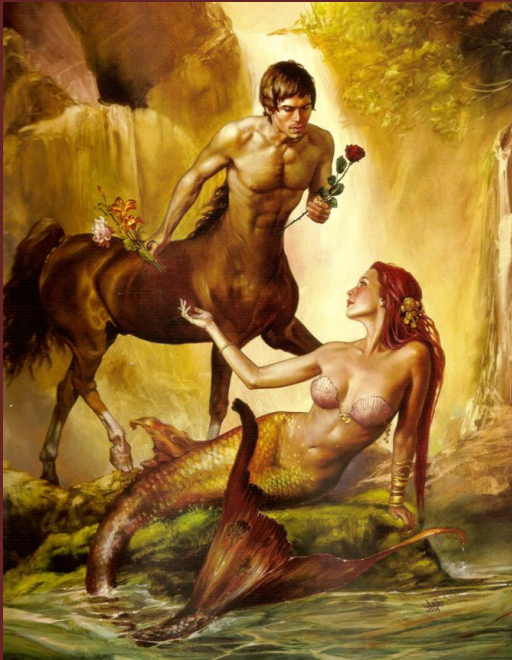
- Головне життєве завдання людини – спасіння душі.

- У сприйнятті дійсності акцент падає на внутрішнє.

Античний світогляд

- Люди поділяються за естетичними та родовими ознаками.
- Панування натуралістичного світосприйняття.

Середньовічний світогляд

- Всі люди є рівними перед Богом.
- Панування символічного світосприйняття

Отже, основні світоглядні орієнтири під час переходу від античності до Середньовіччя змінюються на протилежні. Людина Середньовіччя зосереджується на внутрішньому, духовному. Спасіння душі для неї має не лише індивідуальний сенс: рятуючи себе, людина, **по-перше**, збільшує світовий потенціал добра та світа.

По-друге, сприяє поверненню світу до того стану, в якому він перебував до гріхопадіння. Людське життя набуває цільового спрямування, а історія часового виміру, оскільки все людство очікує другого пришествя Христа.

ОСНОВНІ РИСИ ФІЛОСОФІЇ СЕРПЕДНЬОВІЧЧЯ:

- Засилля в усіх сферах суспільного життя релігії;
- філософія розвивається в лоні релігії як панівного світогляду цієї епохи;
- носієм філософських поглядів було вузьке коло служителів церкви;
- теоцентризм – філософська концепція, яка базується на розумінні Бога як найвищого й найдосконалішого Буття, джерела всього живого;
- схоластика як спосіб філософствування;
- геоцентризм – уявлення про світобудову згідно з яким центральне місце у Всесвіті займає земля;
- Переважання ідеалістичних напрямів у філософії.

Патристика – напрям у філософії ,
заснований отцями церкви.

Василь Великий (Кесарійський), Григорій
Богослов, Іван Золотоустий

Августин «Блаженний»

В творі «Про град Божий» Августин змальовує ідею вічного повернення історії. Власна концепція історії Августина **лінійна**, яка починається зі створення Адама і веде до другого пришествя Христа. Історія поділяється на сім віків, які відповідають семи дням створення світу. Він не погоджується, що божественне провидіння, як і божественне наперед визначення, сумісне з людською свободою волі.

Про вічність, часу і пам'яті

Час - міра руху і зміни. Світ обмежений у просторі, а буття його обмежена в часі.

Розмірковуючи про час, Августин приходять до концепції психологічного сприйняття часу. Ні минуле, ні майбутнє не мають реального існування - дійсне існування притаманне тільки справжньому. Минуле зобов'язане своїм існуванням нашої пам'яті, а майбутнє - нашої надії. Сьогодення - це стрімка зміна всього в світі: людина не встигне оглянутись, як він уже змушений *згадати* про минуле, якщо він у цей момент не *уповає* на майбутнє. Таким чином, минуле - це спогад, сьогоднішня - споглядання, майбутнє - очікування або надія.

При цьому, як всі люди пам'ятають минуле, так деякі здатні "пам'ятати" майбутнє, чим і пояснюється здатність ясновидіння. Як наслідок, саме час існує тільки тому, що про нього пам'ятають, значить для його існування необхідні речі, а до створення світу, коли нічого не було, не було і часу. Початок творення світу - разом з тим і початок часу.

Час володіє тривалістю, яка характеризує тривалість будь-якого руху і зміни.

Вічність - вона не була, ні буде, вона тільки є. У вічному немає ні того, що минає, ні майбутнього. У вічності немає мінливості і немає проміжків часу, так як проміжки часу складаються з минулих і майбутніх змін предметів. Вічність - світ думок-ідей Бога. де все раз і назавжди.

Схоластика (від *школа*) — панівний у середньовічній Європі філософський і педагогічний метод.

Фома

Докази існування Бога Аквінський

Доказ від руху. Оскільки все на світі рухається, то повинен бути «першодвигун» або «першопоштовх» руху — Бог.

Доказ від першопричини. Всі явища і предмети мають причину свого виникнення та існування. Першопричина усього — Бог.

Доказ від випадковості. Все у світі існує не випадково, а з необхідності, ця необхідність — Бог.

Всі речі мають різні ступені досконалості. Тому повинно існувати абсолютне мірило досконалості — Бог.

Доказ божественного керування світом або аргумент через цільову причину.

У природі все має певний сенс, доцільність свого існування. Отже, повинна існувати «остання» і головна мета — Бог.

